Č E S K Á Z E M Ě D Ě L S K Á U N I V E R Z I T A V P R A Z E
P r o v o z n ě – e k o n o m i c k á f a k u l t a

Spolupráce obcí v rozvoji venkovských regionů (Olomoucký a Zlínský kraj)

Teze diplomové práce

Autor: Jan Balek
Vedoucí DP: Ing. Pavla Varvažovská
Rok: 2005

Spolupráce obcí v rozvoji venkovských regionů je komplementárním nástrojem ovlivňování rozvoje venkovských oblastí, ve kterých působí velké množství „malých“ samospráv. Je alternativním řešením rozdrobenosti samosprávy postaveným na dobrovolné vůli zastupitelstev obcí, založeným na solidaritě mezi samosprávami a na posilování vědomého sdílení regionu na nejnižší úrovni.

V prostředí ČR je spolupráce venkovských obcí vytvářena na úrovni mikroregionů. Zákon o obcích 128/2000 sb. stanovuje možnost spolupráce obcí prostřednictvím založení tzv. svazku obcí, ale existují i další alternativy spolupráce samospráv.
Je predeterminována historickými a geografickými aspekty, zejména rozdrobeností sídelní struktury a historií zavádění samosprávných systémů na úrovni venkovských obcí. Obce spolupracující v mikroregionech využívají k efektivní spolupráci metody strategického plánování, managementu rozvoje, využívají odborné poradenství a externí finanční zdroje pro realizaci společných projektů. Spolupráce tak postupně přináší své výsledky, kterými jsou rozšíření aktivit na úrovní mikroregionu, sdílený výkon některých funkcí, které si obce obvykle zajišťovaly samostatně, ale i posilování identity obyvatel k mikroregionům. Lze ovšem i pozorovat nedostatky, které jsou dány geografickou podobou území, ve kterém se venkovské obce „učí“ spolupracovat, nízkou akceschopností řídících struktur, ale i prozatím nízkou metodickou i vzdělávací podporou spolupráce obcí v rozvoji venkovských regionů.

Spolupráce obcí si v mé definuji jako vzájemné dlouhodobé kooperativní vazby, založené na dobrovolné vůli reprezentantů venkovských obcí, jsou územně vymezeny sdíleným územím a podložena právním aktem zúčastněných obcí. Charakter spolupráce je dán funkčními vazbami a specifikami regionu. Jejím smyslem je především usilování o realizaci politických a ekonomických výhod, iniciace pozitivních růstových trendů či minimalizace dopadů negativních jevů ve vývoji venkovských regionů. V podmínkách ČR se jedná o spolupráci obcí v mikroregionech. Principy, na kterých je spolupráce založena, jsou

- Dobrovolnost – spolupráce je založena na svobodné politické vůli představitelů samosprávné obce. Je tedy jakousi alternativou k legislativní integraci obcí.
- Solidarita – obce, jež se „učí sdílet“ společný prostor regionu, tím získávají znalosti o prostorových vazbách a možnostech jejich teritoria. Jejich úsilí o společnou akci je protkáváno solidaritou, která vychází z uvědomování si potřeb a možností celého regionu.

- Účelovost – spolupráce má svůj vlastní účel, který je přesně dán na počátku spolupráce nebo její účel vzniká dodatečně seznamováním se s prostředím regionu a diskusí zástupců obcí.

Tendence spolupráce obcí se objevují s počátkem zavádění samosprávných systémů do života venkovských oblastí. Počáteční množství dilemat o způsobech správy venkova byly vystřídány snahou o konsensuální politické řešení svébytnosti malých venkovských komunit na straně jedné a kvalitního a efektivního výkonu správy na straně druhé. Je nutno podotknout malou srovnatelnost kategorií ukazatelů hodnocení, které kvalifikované rozhodnutí stěžují (úspory finančních prostředků, efektivita vs. svébytnost, identita).

Při uvažování o teritoriální spolupráci obcí musíme počítat s historickými aspekty, které spolupráci obcí predeterminují. Hovoříme o značné roztříštěnosti sídelní struktury vzniknuvší s historickým vývojem zemědělství a na ní navázané samosprávy malých sídel a násilných řešení správy malých obcí ze 70 a 80. let minulého století (středisková soustava obcí). Jako alternativní „konsensuální“ model (pohybující se mezi póly legislativního slučování a úplné roztříštěnosti) vznikl model dobrovolné spolupráce obcí ve venkovských mikroregionech, který umožňuje obcím se učit sdílet prostor mikroregionu spolu s ostatními.

Na utváření spolupráce obcí ve venkovských mikroregionech měla podstatný vliv příprava a vstup ČR do Evropské unie, zejména příprava na čerpání regionální pomoci. Klíčem k vysvětlení jejího významu je pochopení základních principů regionální pomoci v Evropské unii, na kterých jsou programy strukturálních fondů postaveny.

Klíčem k rozehrávání iniciačních aktivit směřující k rozvoji venkovských regionů je management rozvoje regionů, který plní koordinační, iniciační a strategické funkce. Je nástrojem uskutečňování plánovaných změn v mikroregionu a je řídící a iniciační organizační strukturou, prostřednictvím které je zajištěna realizace a vyhodnocování rozvojových aktivit regionu.

Plán rozvoje venkovského regionu (strategie rozvoje) vychází z již uvedeného principu programování a je dokumentem, který popisuje klíčové jevy v regionu, hodnotí je a navrhuje k nim dlouhodobé cíle a opatření, jejichž realizace by měla vést k pozitivnímu růstu daného území. Plán rozvoje odpovídá na otázku jak koordinovat činnosti uvnitř mikroregionu

tak, aby bylo dosahováno řešení problémů, které jsou problémy společnými pro více obcí regionu. Je analytickým materiálem, který vychází ze znalosti daného území, pečlivě mapuje jeho zdroje a usiluje o maximalizaci „veřejného užitku“.

Spolupráce má své kladné stránky, které spočívají v kontinuálním mírném tlaku k uvědomování si, že malé obce jsou integrální součástí většího celku, ve kterém mají své místo, svoji roli. Přispívá k efektivitě rozdělování dotací díky diskusi zástupců obcí o rozvojových potenciálech a potřebách mikroregionů. Posiluje větší využívání místních i externích zdrojů a jsem přesvědčen, že v budoucnu bude přinášet rozsah úspor při zajištění funkcí správy obcí.

Úspěšnými faktory spolupráce pak jsou:

- Vhodně zvolené území mikroregionu s vnitřními funkčními vazbami a prostorem, se kterým jsou schopni se identifikovat jeho obyvatelé.
- Vytvořený společný poradenský a administrativní servis, který posiluje realizace společných nápadů a připravených projektů. Jde o výkonnou složku managementu, která v řadě mikroregionu chybí nebo je nedostatečná.
- Existence kvalitní strategie rozvoje založené na důkladném mapování a návrhu cílů a opatření, které pak umožňují kvalifikované rozhodování v rámci dlouhodobě nastavených cílů.
- Vybudování iniciační složky rozvoje – poradních pracovních skupin, skupin, do kterých jsou zapojené soukromé organizace a místní obyvatelé.
- Organizace drobných společenských akcí posiluje identitu mikroregionu, napomáhá vytváření iniciační složky managementu rozvoje a vybudování nástrojů pro pravidelné informování veřejnosti.

Spolupráce obcí má však i svá rizika, o kterých ještě nebyla řeč. Mikroregiony se mnohdy vyznačují nízkou akceschopností spolupracujících venkovských obcí. V orgánech mikroregionů zpravidla pracují zástupci zastupitelstev jednotlivých obcí, které si stanovují své vlastní priority rozvoje. Je značně obtížné při setkání více či mnoha zástupců samospráv hledat priority společné, hledat konsenzus s ostatními a solidaritu v rozvoji mikroregionu. Druhým omezením je absence společných regulačních nástrojů. Při zamezování negativních trendů mikroregiony nedisponují společnými nástroji jejich regulace.

10. Použité zdroje:

Blažek, B. *Venkov města média*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1998. 362 s. ISBN 80850591.

Zákon o obcích 128/2000 Sb.

Patřičný, V. - Váša, J. *Integrované projekty venkovských mikroregionů*. Praha: MMR ČR, 1998. 26 s.

Adamčík, S. *Regionální politika a management regionů, obcí a měst*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2000. 133 s. ISBN 80-7078-837-2.

Sborník Český venkov 2000 – Základní údaje. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně-ekonomická fakulta, 2000. 250 s. ISBN 80-213-0915-6.

Vajdová, Z. *Spolupráce obcí v době vstupu do EU: starostové, svazky obcí, zákon*. Příspěvek na Konferenci Katedry regionálního a lokálního rozvoje UJEP Ústí n.L. 18. – 19. 6. 2004.

Knoll, V. - Knoll, *J. Svazek nebo sdružení a další formy spolupráce obcí*. Praha: MMR ČR, 2002. 45 s..

Labounková, V. *Monitoring mikroregionů a rozvojových dokumentů mikroregionů*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2004. 6 s.

Kotvaldová, J. Meziobecní spolupráce. In *Veřejná správa*, 2001, 12/2001.

Sýkora, J. *Venkovský prostor – Historický vývoj vesnice a krajiny*. Praha: ČVUT, 1998. 156 s. ISBN 80-01-01810-5.

Bureš, P. et al. *O kulturním dědictví venkova*, Sborník přednášek z konference Rozvoj venkova v evropských programech. MZe, 2003. 38 s.

Veselá, J. *Sociologie obcí a regionů*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1998. 77 s. ISBN 8071941298.

Ježek, J. *Regionální management*. Studijní materiál. Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné z: http://webtodate.fek.zcu.cz.

Čekání na návrat hospodářů, rozhovor s M. Baše. In *Respekt*. Praha, 2003, 16s.

Střednědobé hodnocení programu SAPARD. Praha: MZe ČR, 2004. Dostupné z: http://www.mze.cz.

Schelle, K. *Vývoj veřejné správy v letech 1848 – 1948*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2002. 389 s. ISBN 80-86432-25-4.

Lacina, K. - Čechám, V. *Vývoj systémů veřejné správy*. Praha: Professional publishing, 2001. 112 s. ISBN 80-86419-13-4.

Mates, P. - Matula, M. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*. Praha: VŠE Praha, 1999. 112 s. ISBN 80-7079-407-0.

Majerová, V. et al. *Český venkov 2001*. Praha: ČZU Praha, 2001. 210 s. ISBN 80-213-0863-X.

Časopis Obec a finance

Kubeš, J. et al. *Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR*. České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2000. 164 s. ISBN 80-7040-385-3.

Perlín, R. *Představitelé veřejné správy jako aktéři lokálního rozvoje, Problémy stabilizace venkovského osídlení v ČR.* České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2000. 133 s.

Kameníčkova, V. *Slučování malých obcí*. In Obec a finance, 4/2003

Vozka, J. *Projev*. Praha: MMR ČR, 2003.

Corkská deklarace - živý venkov "Venkovská Evropa - perspektivy pro budoucnost". Dostupné z: http://www.isu.cz

Plán rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 – 2006. Duben 2000, 175 s. Dostupné z http://www.mze.cz

Čepelka, O. *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*, Praha: MMR ČR, 2001. 42 s.

Zásady pro poskytování účelových dotací z rozpočtu Olomouckého kraje v roce 2004 v rámci Programu obnovy venkova. Dostupné z: http://www.kr-olomoucky.cz.

Zásady pro poskytování dotací z rozpočtu Olomouckého kraje v roce 2005 v rámci Programu obnovy venkova. Dostupné z http://www.kr-olomoucky.cz.

Podprogram na podporu obnovy venkova Zlínského kraje na rok 2005. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje. Dostupné z: http://www.kr-olomoucky.cz.

Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje. Dostupné z http://www.kr-zlinsky.cz.

Internetové stránky:

Olomoucký kraj

This document was created with Win2PDF available at http://www.daneprairie.com.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.